

érvényesítette, sőt ezzel kapcsolatban a csődöt is megkérte. Ezen eljárás természetesen feltétlenül jogszerű, nehezen is képzelhető oly jogszabály, amely váltók érvényesítését tilalmazza, mégha a felperes valamely kartel is és az alperes kartelenkívüli versenytárs. És mégis ez a körülmény volt döntő a bíróság határozatánál, amidőn a vitás rabatt nyújtásához hozzájárulását megtagadta. Az igen érdekes indokolás ezt úgy fejezi ki, hogy bankok tárcájában levő váltók összevásárlása és inkasszálása nem tartozik egy gyapjufinomítókartel ügyködési körébe, tehát nyilvánvaló a versenytárs megfojtására irányuló szándék. Már pedig a jogos eszközökkel bár, de mégis a *gazdasági megsemmisítés célzatával*, a kartel által a tönk szélére kergetett versenytárs szempontjából a „*gazdasági szabadság méltánytalan korlátozásának* (unbillige Einschränkung der Wirtschaftsfreiheit)“ jelentkezik az a hűséggrabatt is, amely önmagában még nem eshetnék ilyen megítélés alá.

Látjuk a bíróság mennyire nem elégedett meg valamely formális igazság felderítésével, hanem fellebbentette a fátylat a többnyire a legnagyobb esendben, a kulisszák mögött folyó gazdasági élet-halál harceról és megtalálta az utat, hogy megbélyegezze a versenynek azt a módját, mely nem fokozott teljesítmények nyújtásában, hanem megfojtásra irányuló finánciális műveletekben nyilvánul.

Dr. Kelemen Sándor.

A jogszolgáltatás szervezete Franciaországban. A bíróságok szervezete nagyjából ugyanaz, mint a miénk, úgy polgári, mint büntető, valamint a közigazgatási ügyekben. Mint eltérést jelezhetem a békebíróság a *Justice de Paix* intézményét, amelyet nálunk a járásbíróság potol. A békebírósághoz, külön kikötés nélkül, vagy a hatásköréből kizárt ügyek (házassági, tartásdíj, stb.) kivételével általában a 3000 frank értékhatárt meg nem haladó ügyek tartoznak, amelyekben a békebíró 1500 frankig *jogerős* ítéletet hoz.

E bíróságnak szervezetében, és magának a békebíró személyének a megválasztásában erősen patriarchalis szellem uralkodik. A békebíró a saját kerületében általános köztisztelőben álló idősebb ur, akinek tekintélye és jurisprudenciája előtt már eleve mindenki meghajol.

Itt említem meg még a *kivételes bíróságokat*, (jurisdiction d'exception), u. m. a *Conseil de Prudhommes* és a Kereskedelmi törvényszéket. Mind a kettő választott bíróság.

Az előbbi munkaügyi bíróság, amely a munkaadó és munkás közötti munkabér-vitákat intézi — igen gyorsan, és — rendszeren a munkás javára. Az eljárás előtte a leggyesze-
rűbb, amit csak el lehet képzelni. Az igazságát kereső fél szóban jelenti be követelését, mire ott, a helyszínen vagy idézést kap 2—3 napi terminussal, melyet személyesen, vagy

ajánlott levélben kézbesít az alperesnek. Az ítélet azonnal végrehajtható. Tapasztalatom azt mutatja, hogy a munkaadók félnék a „Prudhomme”-tól, mert csak idővesztéséget jelent számukra és rendszeren tárgyalás előtt megkísérlik az egyezkedést.

A Kereskedelmi Törvényszéknek — melynek bírái szintén választottak, és tisztüket fizetés nélkül vállalják — eljárása már sokkal körültekintőbb.

A polgári törvényszékek előtti eljárás nehézkes. Egyik legfőbb nehézsége a perviselésnek, hogy a *polgári perekben* két ügyvéd képviseli a feleket: az *avoué* és az *avocat*. Az *avocat*, aki az „*avocat à la cour*” címet viseli, felel meg a magyar ügyvédnek. Míg az *avoué* a magyar viszonylatban pontosan meg nem határozható szerepet, illetve tisztséget tölt be. Állása hivatalos jellegű; vagy kinevezés útján nyithat irodát, vagy pedig öröklés, vagy vásárlás útján jut az irodájához, olyanformán, mint nálunk a reáljogu patikához. Az *avoué* adja be írásban a keresetet, a fél, vagy pedig az *avocat* utasítása alapján. A fél fordultat közvetlenül is az *avouéhoz*, csupán később, a tárgyalásra vállal *avocat*-tot, ahol a törvény az ügyvédi kényszert írja elő.

Az *avoué* *reprezentálja*; az *avocat* *assistálja* a felet.

Az *avouéhoz* hasonló szerepe van némely esetben a *huissier*eknek is.

A *huissier* tulajdonképen a végrehajtó, de munka- és hatásköre tágabb. Váltókat csekkeket ő mutat be fizetés végett, a *huissier* vatol meg, végül fizetési meghagyást bocsájt ki. A *huissier*, ugy mint az *avoué*, *hívja perbe* az ellenfelet. A per indításának a római jogban stipulált *jus in vocatio* formája használatos. Az *avoué* az általa kibocsátott írásban felhívja a felet, hogy vállaljon egy *avouét*, és adja be általa bizonyos határidőn belül észrevételeit. Az eredeti okiratoknak, mellékleteknek és egyéb bizonyítékoknak kicserélése, azokba való betekintés, az *avoué* irodájában történik.

Az *avouéhoz* teljesen hasonló és azonos szerepe van a kereskedelmi törvényszék előtt folytatandó ügyekben az *Agréé au Tribunal de Commerce*-nek. Miután ezen forum előtt hosszas plaidoyernek nincsen helye, az *avocatok* szerepe eltörpül, és így az *agrée* képviselheti mindvégig előtte a felet.

A peres eljárás Franciaországban meglehetősen drága szórakozás. Eltekintve a többféle ügyvédtől, a pereskedő fél nemcsak a legális költségeket kell hogy előlegezze, de az ügyvédi honoráriumokat is előre kell fizetni.

Most még egy új személyiséget kell a színre hoznom, és ez a *greffier*. A *greffier* a magyar eljárás szempontjából kettős szerepet játszik. Egyrészt ő a tárgyalást vezető

jegyző, minden bíróságnak, tanácsnak van greffierje, és greffier-hivatala (*greffe*). Ez utóbbi minőségben a segédhivatalokat pótolja. A greffier minden munkájáért honoráriumot szed, mely az államnak leadandó bélyegilletéken kívül a jövedelmét képezi. Ez az állás is megvehető és át ruházható. Nem feltétel ugyan, de a párisi bíróságokon működő valamennyi greffier, jogi doktor.

Végül még egy egészen különleges körülményt akarok megemlíteni, — ami főleg a magyar ügyvédi kart érdekli. — Hónapos szobás ügyvéd nem létezik. Ahoz, hogy valaki a *barreau* tagja lehessen, a szükséges képesítésen kívül feltétlenül megkívánják, hogy legalább három szobás éves lakás-szerződést produkáljon, és hogy saját butorral birjon. Ez már bizonyos anyagi függetlenséget kíván meg és a párisi nehéz lakásviszonyok miatt igen súlyos feltétel. Sok kezdő ügyvéd kénytelen tovább gyakornokoskodni, vagy idősebb kollégáinál helyettesítést vállalni, azon egyszerű oknál fogva, mert nincs még lakása.

Az ügyvédnek nincs joga *tablát* kitenni. Nem csak a kapualjában, de még a lakása ajtajára sem.

A francia ügyvéd semmiféle kereskedelmi üggyel nem foglalkozhatik, nem lehet részvénytársaság, vagy bank igazgatója, vagy felügyelő bizottsági tagja, ingó vagy ingatlan vételt nem közvetíthet, még akkor sem, ha ezzel saját ügyfelének tenne szolgálatot, szóval nem vehet jutalékot semmiféle formában.

Ezzel szemben a bíróság nem állapít meg ügyvédi költséget, vagy honoráriumot, sem az ellenféllel, sem saját felével szemben, sőt saját ügyfelét nem perelheti honorárium tekintetében. (Csak egészen kivételes esetben, a *batonnier* hozzájárulásával). Ép ezért a pereskedő félnek a honoráriumot előre kell leróni.

Az ügyvédi karnak ez a nehéz helyzete és megkötöttsége termelt ki az utóbbi időkben egy újabb „műfajt“ az *avocat-conseilt*, amely kategóriába a külföldi ügyvédek is tartoznak. Ezek a jogtanácsosi titulust viselhetik, és saját szervezetük van. Miután nem kötik őket a *barreau* szigorú rendelkezései, sokkal mobilabbak, és ügykörük is tágabb lehet, sőt a féllel szemben, különösen az *avocat étranger*, akivel az ügyes-bajos fél hazája nyelvén beszélhet, kulánsabb is tud lenni.

Végül a mi numerus clausus-unknak is meg van már a gyümölcse, néhány fiatal magyar ügyvéd személyében, akik itt végezték tanulmányaikat, és mint francia ügyvédek működnek, de ezek már eo ipso francia állampolgárok is lettek.

Dr. Neoschil Antal.